

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет

Оцінка впливу на довкілля: впровадження природоохоронних практик та кліматичної політики ЄС

Навчальний посібник

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ:
ВПРОВАДЖЕННЯ
ПРИРОДООХОРОННИХ ПРАКТИК
ТА КЛІМАТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС**

Навчальний посібник

ОЛДІПІЮС

2021

УДК 504.06ЄС(075)
О-93

Укладачі:

Мельник О. С., канд. техн. наук, доцент;
Скляр В. Г., д-р. біол. наук, професор;
Коваленко І. М., д-р. біол. наук, професор;
Васькіна І. В., канд. техн. наук, ст. викладач;
Шерстюк М. Ю., канд. біол. наук, ст. викладач

Рецензенти:

Пляцук Л. Д., доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри екології та природозахисних технологій Сумського державного університету;
Троценко В. І., доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри рослинництва Сумського національного аграрного університету

*Рекомендовано до видання
вченою радою Сумського національного аграрного університету
як навчальний посібник
(протокол № 8 від 22 лютого 2021 року)*

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Оцінка впливу на довкілля: впровадження природоохоронних практик та кліматичної політики ЄС : навч. посіб. / уклад.: О. С. Мельник, В. Г. Скляр, І. М. Коваленко, І. В. Васькіна, М. Ю. Шерстюк. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. – 166 с.

О-93

ISBN 978-966-289-563-6

Метою навчального посібника є надання допомоги студентам в освоєнні дисципліни «Оцінка впливу на довкілля». Посібник містить курс лекцій, матеріали для проведення практичних занять та самостійної роботи. Посібник написано в рамках виконання проекту Erasmus + Jean Monnet Chair 620031-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-CHAIR: “EU Climate Leadership”.

The European Commission’s support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

УДК 504.06ЄС(075)

ISBN 978-966-289-563-6

© Сумський національний аграрний університет, 2021

© ОЛДІ-ПЛЮС, 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОВД. КАТЕГОРІЙНО-ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ	7
Тема 1. Загальні положення та поняття про ОВД	7
Тема 2. Види діяльності, що можуть значно впливати на довкілля	16
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЕТАПИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ОВД	37
Тема 3. Процедури публічності та збирання інформації під час проведення ОВД	37
Тема 4. Звіт з ОВД	48
Тема 5. Висновок з оцінки впливу на довкілля	55
Тема 6. Завершальна стадія процедури ОВД	60
Тема 7. Стратегічна екологічна оцінка	65
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. КЛІМАТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕДУР ОВД ТА СЕО	73
Тема 8. Інтеграція кліматичних питань в ОВД та СЕО	73
ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА	80
<i>Практична робота 1.</i> Аналіз європейського законодавства з питань оцінки впливу на довкілля	80
<i>Практична робота 2.</i> Порівняльний аналіз процедур екологічної експертизи, ОВНС та ОВД	80
<i>Практична робота 3.</i> Підготовка та подання повідомлення про ОВД	82
<i>Практична робота 4.</i> Визначення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає внесенню до звіту з ОВД	82
<i>Практична робота 5.</i> Громадське обговорення в процедурі ОВД	83

<i>Практична робота 6. Системи екологічної оцінки</i>	84
<i>Практична робота 7. СЕО документів державного планування. Пропозиції і зауваження громадськості на етапі скоупінгу</i>	84
<i>Практична робота 8. Пропозиції і зауваження громадськості до звіту із СЕО ДДП</i>	85
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	88
ДОДАТКИ	90
Порядок проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля (з додатками)	91
Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля» (з додатками).....	105
Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження розміру плати за проведення громадського обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля».....	110
Рекомендації Міністерства енергетики та захисту довкілля України щодо включення кліматичних питань до документів державного планування (з додатками).....	112
Проект наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України «Про забезпечення участі експертів у здійсненні оцінки впливу на довкілля».....	150
Порядок ведення реєстру експертів з оцінки впливу на довкілля (проект з додатками).....	151
Положення про Експертну комісію з оцінки впливу на довкілля (проект).....	159

ПЕРЕДМОВА

Підписавши угоду про асоціацію з ЄС, Україна взяла на себе низку зобов'язань із запровадження європейських механізмів охорони навколишнього середовища. Значна увага у сфері управління довкіллям та інтеграції екологічної політики в інші галузеві політики була зосереджена на впровадженні в Україні європейської моделі оцінки впливу на довкілля (ОВД) і стратегічної екологічної оцінки (СЕО). Саме в цій сфері були прийняті ключові нормативні документи: Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (18 грудня 2017 року), Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (12 жовтня 2018 року).

ОВД та СЕО – це міжнародно визнані інструменти превентивної екологічної політики, що мають подібні цілі та риси, зокрема стосовно процедурних елементів. Проте вони істотно відрізняються за видами діяльності, що охоплюються оцінкою, та обсягом досліджень.

ОВД є процедурним інструментом, використовуваним під час ухвалення рішень щодо впливу планованих дій (конкретного проекту чи стратегічного документа) на стан довкілля та здоров'я населення. Це дозволяє ухвалювати екологічно правильні рішення, щоб зменшити негативний вплив на довкілля чи запобігти значному впливу на нього. Його основна роль полягає в оцінюванні можливих впливів на довкілля планованого проекту, враховуючи взаємозв'язані соціально-економічні, культурні впливи та впливи на здоров'я людини.

СЕО охоплює стратегічні документи, такі як плани чи програми, підготовлені державними органами, які на відміну від замовників у процедурі ОВД не повинні отримувати дозволу від будь-якого іншого органу влади для затвердження своїх стратегічних документів.

СЕО і ОВД є практичними інструментами для реалізації Концепції сталого розвитку через урахування екологічних аспектів у процесах ухвалення рішень політичного, економічного й соціального характеру. СЕО й ОВД допомагають вчасно запобігти екологічно несталим варіантам розвитку та помилкам, що виникають під

час планування через нехтування охороною довкілля й здоров'ям населення.

Важливими складовими концепції сталого розвитку (мета 13) є пом'якшення кліматичних змін та адаптація до них. Для цього дуже важливо включати кліматичні питання під час проведення ОВД, СЕО та політики просторового планування. Європейська комісія взяла на себе зобов'язання працювати з державами-членами і зацікавленими країнами для встановлення керівних принципів та обміну передовими практиками щодо кліматичної політики, тому врахування кліматичних питань у процедурі ОВД і СЕО є не лише важливим елементом природоохоронної політики, а й кроком до виконання зобов'язань перед ЄС у рамках Угоди про асоціацію Україна – ЄС та взятим Україною курсом на впровадження механізмів Європейської зеленої угоди.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОВД. КАТЕГОРІЙНО-ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ

Тема 1. Загальні положення та поняття про ОВД

1. Передумови виникнення ОВД. Базові підґрунтя для проведення ОВД.
2. Світовий та європейський досвід ОВД.
3. Основні суб'єкти оцінки.

Вступ

23 травня 2017 року Верховна Рада України прийняла довгоочікуваний Закон України «Про оцінку впливу на довкілля». Цим Законом Україна відмовилася від радянської моделі оцінки впливу планованої діяльності на довкілля – державної екологічної експертизи – і перенесла в національне правове поле стандарти європейської моделі оцінки впливу на довкілля, закріплені в Директиві 2011/92/ЄС Європейського парламенту та Ради про оцінку впливу окремих державних і приватних проєктів на навколишнє середовище (зі змінами 2014 року).

1. Передумови виникнення ОВД. Базові підґрунтя для проведення ОВД

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» був прийнятий із метою запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної

безпеки, його охорони, раціонального використання і відтворення природних ресурсів у процесі ухвалення рішень про провадження господарської діяльності, що може значно впливати на навколишнє природне середовище, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

Оцінка впливу на довкілля (ОВД) – це процедура, що передують запланованій господарській діяльності та передбачає виявлення характеру, інтенсивності й ступеня небезпеки цієї діяльності на стан довкілля і здоров'я населення.

ОВД здійснюється з додержанням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, з урахуванням стану довкілля в місці, де планують будівництво, екологічних ризиків і прогнозів, перспектив соціально-економічного розвитку регіону, потужності й видів сукупного впливу (прямого та опосередкованого) на довкілля, зокрема з урахуванням впливу існуючих об'єктів, планованої діяльності та об'єктів, щодо яких отримано рішення про провадження планованої діяльності або розглядають питання про ухвалення таких рішень. У таблиці 1 наведено основні нормативно-правові акти (НПА) щодо процедури оцінки впливу на довкілля в Україні станом на 20.05.2019 р.

Оцінка впливу на довкілля згідно з європейським підходом, перенесеним до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», є процедурою, за допомогою якої вплив на довкілля планованої діяльності враховується компетентним органом під час ухвалення рішення про погодження такої діяльності.

ОВД – це адміністративна процедура, яку проводять компетентні органи, що має чітко визначені етапи, права та обов'язки її суб'єктів. Саме тому й Закон про ОВД концентрує свою увагу на регламентуванні процедурних аспектів оцінки впливу на довкілля планованої діяльності. Сумлінне проведення цієї процедури в процесі ухвалення рішень про провадження господарської діяльності може значно впливати на довкілля, має своїм наслідком досягнення очікуваної мети – запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів.

Таблиця 1 – Нормативно-правові акти щодо процедури ОВД

№ пор.	Назви нормативно-правових актів (НПА)	Суспільні відносини, які регулює НПА		
		процедури ОВД (всі)	процедура підготовки Звіту з ОВД (частина з ОВД)	процедури громадського обговорення в процесі ОВД (частина з ОВД)
1	2	3	4	5
1	Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 р. № 2059-VIII	×	×	×
2	Закон України «Про електронні довірічі послуги» від 05.10.2017 р. № 2155-VIII (набрав чинності з 07.11.2018 р.)	×	×	×
3	Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (ратифікована Законом України «Про ратифікацію Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті» від 19.03.1999 р. № 534-XIV)	×	(урегульовано опосередковано в Контексті оцінки трансграничного впливу планованої діяльності)	×
4	Критерії визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 р. № 1010 (додаток 1)	×	—	—
5	Критерії визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 р. № 1010 (додаток 2)	×	—	—
6	Порядок передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 р. № 1026	×	×	×

Закінчення таблиці 1

1	2	3	4	5
7	Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Міжвідомчої координаційної ради з питань реалізації в Україні Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті» від 02.04.2008 р. № 295 в транскордонному контексті»		—	(окремі аспекти в контексті оцінки транскордонного впливу планованої діяльності)
8	Порядок проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 р. № 989	×	—	×
9	Порядок ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 р. № 1026	×	×	×
10	Порядок використання електронних довірчих послуг в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях державної форми власності, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 р. № 749	×	×	×
11	Розміри плати за проведення громадського обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля, затверджені наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 30.05.2018 р. № 182	×	—	×
12	Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження примірної форми договору» від 02.08.2018 р. № 286 (затверджена Примірна форма договору на проведення громадського обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля)	×	—	×

ОВД проходять не всі проєкти, а лише ті, які можуть значно впливати на довкілля. Закон містить вичерпний перелік видів планованої діяльності та об'єктів, що підлягають оцінці впливу на довкілля, і прямо забороняє розпочинати провадження такої планованої діяльності без оцінки впливу на довкілля й отримання рішення про провадження планованої діяльності.

ОВД проводять обов'язково перед ухваленням рішення про провадження планованої діяльності. Проведення її після такого рішення позбавлене будь-якого змісту, адже в такому разі результати ОВД не можуть бути враховані органом, що дозволив реалізацію проєкту.

ОВД проводять щодо планованої діяльності, тобто діяльності, яка лише планується. За загальним правилом ОВД не проводять щодо діяльності, яка вже реалізується. Винятком із цього правила є розширення та зміни, включаючи перегляд або оновлення умов провадження планованої діяльності, встановлених (затверджених) рішенням про провадження планованої діяльності, або продовження термінів її провадження, реконструкцію, технічне переоснащення, капітальний ремонт, перепрофілювання діяльності та об'єктів, щодо яких проведення ОВД є обов'язковим.

Обов'язкові елементи процедури ОВД, вироблені майже п'ятдесятирічним досвідом, які дозволяють досягти позитивного екологічного результату, передбачають, зокрема, розгляд альтернатив планованої діяльності, прозорість процедури, участь громадськості, зокрема на ранніх етапах, внесення до рішення за наслідками процедури ОВД обов'язкових екологічних умов провадження планованої діяльності, можливості для судового оскарження адміністративних рішень, ухвалюваних у результаті проведення процедури ОВД.

На відміну від висновку державної екологічної експертизи, який міг лише погодитися чи не погодитися з проєктними рішеннями замовника, процедура оцінки впливу на довкілля дозволяє компетентному природоохоронному органу (із залученням інших органів, експертів та громадськості) сформулювати обов'язкові для суб'єкта господарювання екологічні умови реалізації планованої діяльності. Згідно із Законом провадження планованої діяльності без забезпечення в повному обсязі додержання екологічних умов, сформульованих у висновку з оцінки впливу на довкілля, забороняється. Ці екологічні умови фактично стають частиною рішення,

що дозволяє суб'єктові господарювання реалізовувати плановану діяльність.

Адже з виданням висновку з ОВД процедура не завершується. Остаточним рішенням щодо процедури оцінки впливу на довкілля є рішення про провадження планованої діяльності, тобто документ дозвільного характеру або інший акт органу державної влади чи місцевого самоврядування, який є підставою для початку її провадження та встановлює (затверджує) параметри й умови провадження планованої діяльності.

2. Світовий та європейський досвід ОВД

На сьогодні механізм оцінки впливу на довкілля в деяких варіаціях застосовують в усіх розвинених країнах світу. Його розробили на зламі 60-х і 70-х рр. ХХ ст. у Сполучених Штатах Америки насамперед через те, що саме ця країна внаслідок історичних умов найперша зіткнулася зі значними негативними наслідками неконтрольованої господарської діяльності для довкілля і здоров'я населення.

Позитивний досвід США перейняла й Європа. Уже в середині 80-х рр. ХХ ст. була прийнята Директива Ради ЄС 85/337/ЕЕС про оцінку впливу на довкілля певних державних і приватних проєктів, яка з кількома етапами змін і до сьогодні регламентує механізм ОВД для країн Європейського Союзу.

Базуючись на досвіді застосування Національного акта про екологічну політику в США і Директиви ЄС про ОВД, у 1987 році Генеральна Асамблея ООН затвердила цілі та принципи щодо оцінки впливу на довкілля. Згодом ці цілі та принципи були орієнтиром для становлення інституту ОВД у світі.

Відповідно до цього документа «оцінка впливу на довкілля – це процес аналізу позитивних та негативних впливів на довкілля запропонованого проєкту, плану чи діяльності. Конкретною метою оцінки є надання тим, хто ухвалює рішення, інформації, що дозволяє внести питання охорони довкілля до процесу ухвалення рішення щодо схвалення, відхилення чи зміни проєкту, плану чи діяльності, які перебувають на стадії розгляду».

Серед інших цей документ передбачав принцип, за яким держави не повинні дозволяти діяльності без розгляду на ранній стадії

її впливу на довкілля (Принцип 1), принцип участі громадськості в процедурі ОВД (Принцип 7) та принцип, за яким рішення щодо діяльності, яка підлягає ОВД, повинне бути письмовим, містити обґрунтування рішення, а також положення щодо недопущення, зменшення чи пом'якшення шкоди для довкілля, а також бути відкритим (Принцип 9).

У 90-х роках ХХ ст. на рівні Європейської економічної комісії були розроблені дві регіональні конвенції – Конвенція Європейської економічної комісії ООН про оцінку впливу на довкілля в транскордонному контексті (Конвенція Еспо) і про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя щодо питань, що стосуються довкілля (Оргуська конвенція). Обидві були ратифіковані Україною. На жаль, упродовж тривалого часу Україна не ставилася з достатньою увагою до своїх міжнародних зобов'язань за цими конвенціями. За останні двадцять років органи Оргуської конвенції та конвенції Еспо ухвалили цілу низку рішень про недодержання Україною своїх зобов'язань.

Лише з підписанням у 2014 році Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом розпочалася реальна робота з упровадження в національне законодавство механізмів оцінки впливу на довкілля, зокрема, транскордонної оцінки та участі громадськості в цих процесах. За висновками міжнародних органів Оргуської конвенції та Конвенції Еспо, прийнятий Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» повною мірою відповідає міжнародним зобов'язанням за цими договорами і здатний запровадити в Україні дієву європейську модуль екологічної оцінки планованої діяльності.

Обов'язкові елементи процедури ОВД, що вироблені майже сорокарічним досвідом у країнах ЄС та дозволяють досягти позитивного екологічного результату, містять, зокрема, кліматичні аспекти, розгляд альтернатив планованої діяльності, прозорість процедури, участь громадськості, зокрема на ранніх етапах, внесення до рішення за наслідками процедури ОВД обов'язкових екологічних умов провадження планованої діяльності, можливості для судового оскарження адміністративних рішень, що ухвалюються в результаті проведення процедури ОВД.

3. Основні суб'єкти оцінки

Чотирма основними суб'єктами будь-якої процедури оцінки впливу на довкілля є:

- 1) особа, яка планує провадити плановану діяльність (термінологією закону – суб'єкт господарювання);
- 2) орган, уповноважений провести процедуру ОВД щодо такої планованої діяльності;
- 3) орган, уповноважений ухвалити рішення, яке дозволяє реалізацію планованої діяльності, та
- 4) громадськість.

Суб'єкти господарювання, або замовники планованої діяльності – це особи, які планують провадити діяльність, що підлягає оцінці впливу на довкілля. Закон не надає жодного спеціального статусу щодо процедури ОВД проєктним організаціям. Усі права, обов'язки і відповідальність у контексті закону про ОВД належать саме суб'єктові господарювання, який планує провадити плановану діяльність та ініціює відповідні адміністративні процедури. Залучення замовником планованої діяльності проєктних організацій до підготовки звіту з ОВД чи інших документів у цій процедурі регулюється винятково договірними домовленостями між цими особами.

Уповноважений центральний орган – центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, тобто Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України (Міндовкілля). Крім безпосередньо проведення процедури ОВД щодо окремих видів планованої діяльності, Міндовкілля також адмініструє Єдиний державний реєстр з ОВД (частина 1 статті 1 закону).

Уповноважені територіальні органи – обласні, міські Київська та Севастопольська державні адміністрації (відповідний підрозділ із питань екології та природних ресурсів), орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим із питань екології та природних ресурсів – проводять процедуру ОВД щодо діяльності, яка планується до реалізації у відповідному регіоні (області, місті Києві чи Севастополі, АРК) і яка не належить до сфери повноважень Міністерства екології та природних ресурсів. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, уповноважені видати рішення про провадження планованої діяльності, – це всі органи, що можуть видавати рішення про провадження планованої

діяльності. Їх є безліч, від Кабінету Міністрів України до сільської ради. Основною ознакою такого суб'єкта буде належність до його компетенції видачі документа дозвільного характеру, який звершує процедуру ОВД, тобто рішення, що є підставою для початку провадження планованої діяльності, встановлює (затверджує) параметри та умови її провадження. Наприклад, дозвіл на виконання будівельних робіт, спеціальний дозвіл на користування надрами.

Громадськість – одна чи більше фізичних або юридичних осіб, їх об'єднання, організації чи групи (частина 1 статті 1 закону). Важливо, що закон наділяє правами щодо процедури ОВД фактично всіх, а не зацікавлену громадськість чи громадськість, яка проживає в регіоні розміщення планованої діяльності.

Матеріал для самостійної роботи:

Процедури екологічної експертизи та оцінки впливу на довкілля.

Оцінка впливу окремих державних і приватних проєктів на довкілля в директивах ЄС та міжнародних документах із захисту довкілля.

Процедури ОВД різні в різних країнах.

Список рекомендованої літератури:

1. Закон України «Про екологічну експертизу» // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 8. – С. 54.
2. Екологічний аудит : Посібник з екологічного менеджменту і екологічного аудиту / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, В. М. Навроцький та ін. – К. : Символ-Т, 2015. – 221 с.
3. Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє природне середовище в транскордонному контексті (№ 562-VIII від 01.07.2015).
4. Директива 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проєктів на навколишнє середовище.
5. Директива 1992/43/ЄЕС про охорону природних середовищ існування та дикої флори і фауни.
6. Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище

Тема 2. Види діяльності, що можуть значно впливати на довкілля

1. Категорії планованої діяльності.
2. Особливості проведення ОВД під час сільськогосподарського та лісогосподарського освоєння земель, на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах.
3. Терміни та етапи проведення процедури оцінки впливу.
4. Єдиний реєстр оцінки впливу на довкілля.
5. Принцип відкритості та доступності інформації в процедурі ОВД.

1. Категорії планованої діяльності

Закон про ОВД вміщує два переліки видів діяльності, які можуть значно впливати на довкілля (докладніше див. додаток), щодо яких вимагає проведення процедури ОВД до ухвалення рішення про провадження планованої діяльності. Закон забороняє розпочинати будь-яку із цих видів діяльності без оцінки впливу на довкілля.

Проекти першої категорії потенційно є більш небезпечними і тому потребують підвищеної уваги. Проведення ОВД та надання висновку з ОВД щодо них належать до компетенції Міндовкілля. Усі проекти з першого переліку також обов'язково аналізують на предмет наявності підстав для здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля згідно з міжнародними зобов'язаннями України.

Проекти з другого переліку, або проекти другої категорії, зазвичай проходять ОВД у департаменті/управлінні, до сфери повноважень яких належать питання охорони довкілля, відповідній обласній державній адміністрації за місцем провадження планованої діяльності.

До компетенції Міндовкілля, незалежно від належності діяльності до першого чи другого переліку, входить планована діяльність:

- 1) що може мати значний транскордонний вплив (зокрема із другого переліку);
- 2) що може впливати на довкілля двох і більше областей (Автономної Республіки Крим);
- 3) замовником якої є обласна, Київська, Севастопольська міські державні адміністрації;

- 4) яка стосується зони відчуження або зони безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи;
- 5) рішення щодо затвердження (схвалення) якої ухвалюється Кабінетом Міністрів України;
- 6) фінансуватиметься із залученням іноземних кредитів під державні гарантії.

Крім того, закон дозволяє суб'єктам господарювання звертатися безпосередньо до Міндовкілля для проходження ОВД навіть щодо планованої діяльності, яка згідно з розподілом повноважень між уповноваженим центральним та територіальними органами могла б проходити процедуру на місці (абзац 2 частини 4 статті 5 закону).

У період становлення інституту ОВД суб'єкти господарювання віддають перевагу центральному органу, навіть коли планують діяльність із впливом місцевого рівня. Позитивним наслідком такої ситуації є однакове й коректне застосування законодавства про ОВД у цих процедурах, негативним – значне навантаження на відділ ОВД Міндовкілля.

ОВД не підлягає планована діяльність, спрямована винятково на забезпечення оборони держави, ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій, наслідків антитерористичної операції на території проведення антитерористичної операції на період її проведення, відповідно до критеріїв, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Перша категорія видів планованої діяльності та об'єктів, що можуть значно впливати на довкілля і підлягають ОВД, містить:

- 1) нафтопереробні та газопереробні заводи (крім підприємств, що виготовляють із сирової нафти винятково мастильні матеріали), установки з газифікації або зрідження вугілля чи бітумінозного сланцю;
- 2) теплові електростанції (ТЕС, ТЕЦ) та інші потужності для виробництва електроенергії, пари й гарячої води тепловою потужністю 50 мегават і більше з використанням органічного палива, атомні електростанції та інші ядерні реактори, включаючи будівництво, виведення (зняття) з експлуатації таких електростанцій або реакторів (крім дослідницьких установок для виробництва і конверсії ядерного палива й сировини для одержання вторинного ядерного палива, матеріалів,

що діляться та відтворюються, потужність яких не перевищує 1 кіловат постійного теплового навантаження);

- 3) установки для виробництва або збагачення ядерного палива, установки для перероблення відпрацьованого ядерного палива та високоактивних відходів, установки для захоронення радіоактивних відходів, зберігання (понад 10 років) чи перероблення відпрацьованого ядерного палива або радіоактивних відходів поза межами місця їх утворення;
- 4) чорну та кольорову металургію (з використанням руди, збагаченої руди чи вторинної сировини, із застосуванням металургійних, хімічних або електролітичних процесів);
- 5) споруди з видобування, виробництва і перероблення азбесту, азбестовмісних продуктів: азбестоцементної продукції потужністю понад 20 тисяч тонн за 1 рік, фрикційних матеріалів – понад 50 тонн за 1 рік готової продукції, інших виробів – понад 200 тонн за 1 рік;
- 6) хімічне виробництво, зокрема виробництво основних хімічних речовин, хімічно-біологічне, біотехнічне, фармацевтичне виробництво з використанням хімічних або біологічних процесів, виробництво засобів захисту рослин, регуляторів росту рослин, мінеральних добрив, полімерних і полімеровмісних матеріалів, лаків, фарб, еластомерів, пероксидів та інших хімічних речовин – виробництво та зберігання наноматеріалів потужністю понад 10 тонн за 1 рік;
- 7) будівництво:
 - аеропортів та аеродромів з основною злітно-посадковою смугою довжиною 2100 метрів і більше;
 - автомагістралей;
 - автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення, що мають чотири чи більше смуг руху, або реконструкція та/або розширення наявних смуг руху до чотирьох і більше, за умови їх безперервної довжини 10 кілометрів і більше;
 - автомобільних доріг першої категорії;
 - магістральних залізничних ліній загального користування;
 - гідротехнічних споруд морських та річкових портів, які можуть приймати судна тоннажністю понад 1350 тонн;
 - глибоководних суднових ходів, зокрема у природних руслах річок, спеціальних каналів на суходолі та у мілководних морських

акваторіях, придатних для проходження суден тоннажністю понад 1350 тонн;

8) поводження з відходами:

– операції у сфері поводження з небезпечними відходами (зберігання, оброблення, перероблення, утилізація, видалення, знешкодження і захоронення);

– операції у сфері поводження з побутовими та іншими відходами (оброблення, перероблення, утилізація, видалення, знешкодження і захоронення) обсягом 100 тонн за 1 добу або більше;

9) забір підземних вод або штучне поповнення підземних вод із щорічним забором води чи щорічним об'ємом поповнюваної води 10 мільйонів кубічних метрів або більше;

10) міжбасейновий перерозподіл стоку річок, крім транспортування питної води трубопроводами;

11) греблі, водосховища та інші об'єкти, призначені для утримання та постійного зберігання води, якщо нові або додаткові об'єми затриманої води перевищують 10 мільйонів кубічних метрів;

12) видобування нафти та газу на континентальному шельфі;

13) трубопроводи для транспортування газу, нафти, хімічних речовин діаметром понад 800 міліметрів і довжиною понад 40 кілометрів;

14) виробництво та перероблення целюлози, виробництво паперу та картону з будь-якої сировини виробничою продуктивністю, що перевищує в сухому вигляді 200 тонн за 1 добу;

15) кар'єри та видобування корисних копалин відкритим способом, їх перероблення чи збагачення на місці на площі понад 25 гектарів або видобування торфу на площі понад 150 гектарів;

16) потужності для зберігання нафти, нафтохімічної або хімічної продукції місткістю 200 тисяч тонн або більше;

17) установки для вловлювання вуглекислого газу з джерел, зазначених у цій частині, або з річною потужністю 1,5 мегатонни та більше, геологічні сховища вуглекислого газу;

18) установки для очищення стічних вод продуктивністю, що перевищує еквівалент кількості населення розміром 150 тисяч осіб;

- 19) потужності для інтенсивного вирощування птиці (60 тисяч місць і більше), зокрема бройлерів (85 тисяч місць і більше), свиней (3 тисячі місць для свиней понад 30 кілограмів або 900 місць для свиноматок);
- 20) будівництво повітряних ліній електропередачі напругою 220 кіловольт або більше і довжиною понад 15 кілометрів;
- 21) усі суцільні та поступові рубки головного користування й суцільні санітарні рубки на площі понад 1 гектар; усі суцільні санітарні рубки на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду;
- 22) розширення та зміни, враховуючи перегляд або оновлення умов провадження планованої діяльності, встановлених (затверджених) рішенням про провадження планованої діяльності або продовження термінів її провадження, реконструкцію, технічне переоснащення, капітальний ремонт, перепрофілювання діяльності та об'єктів, зазначених у пунктах 1–21 цієї частини, крім тих, які не справляють значного впливу на довкілля відповідно до критеріїв, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Друга категорія видів планованої діяльності та об'єктів, що можуть значно впливати на довкілля і підлягають ОВД, містить:

- 1) глибоке буріння, зокрема геотермальне буріння, буріння з метою зберігання радіоактивних відходів, буріння з метою водопостачання (крім буріння з метою вивчення стійкості ґрунтів);
- 2) сільське господарство, лісівництво та водне господарство:
 - сільськогосподарське та лісогосподарське освоєння, рекультивация та меліорація земель (управління водними ресурсами для ведення сільського господарства, зокрема із зрошуванням і меліорацією) на територіях площею 20 гектарів і більше або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах на площі 5 гектарів і більше, будівництво меліоративних систем та окремих об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем;
 - насадження лісу (крім лісовідновлювальних робіт) на площі понад 20 гектарів або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах на площі 5 гектарів і більше;
 - зміна цільового призначення земель сільськогосподарського призначення (якщо нове призначення належить хоча б до одного

виду діяльності, зазначеного в частинах другій та третій цієї статті) та зміна цільового призначення особливо цінних земель;

– потужності для вирощування: птиці (40 тисяч місць і більше), свиней (1 тисяча місць і більше, для свиноматок – 500 місць і більше), великої та дрібної рогатої худоби (1 тисяча місць і більше), кролів та інших хутрових тварин (2 тисячі голів і більше);

– установки для промислової утилізації, видалення туш тварин та/або відходів тваринництва;

– інтенсивна аквакультура з продуктивністю 10 тонн за 1 рік і більше або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах;

– налив територій на землях водного фонду;

3) видобувну промисловість:

– видобування корисних копалин, крім корисних копалин місцевого значення, що видобуваються землевласниками чи землекористувачами в межах наданих їм земельних ділянок з відповідним цільовим використанням;

– перероблення корисних копалин, зокрема збагачення;

4) енергетичну промисловість:

– зберігання та перероблення вуглеводневої сировини (природного газу, газу сланцевих товщ, газу, розчиненого в нафті, газу центрально-басейнового типу, газу (метану) вугільних родовищ, конденсату, нафти, бітуму нафтового, скрапленого газу);

– поверхневе та підземне зберігання викопного палива чи продуктів їх перероблення на площі 500 квадратних метрів і більше або об'ємом (для рідких чи газоподібних) 15 кубічних метрів і більше;

– промислове брикетування кам'яного та бурого вугілля;

– гідроелектростанції на річках незалежно від потужності;

– гідроакмулювальні електростанції (ГАЕС);

– вітрові парки, вітрові електростанції, що мають дві й більше турбін або висота яких становить 50 метрів і більше;

5) виробництво та оброблення металу:

– установки для випалювання або агломерації металевих руд (зокрема, сульфідної руди);

– установки для оброблення чорних металів;

– стани гарячого прокатування продуктивністю, що перевищує 20 тонн сирової сталі за 1 годину;

– ковальські молоти, енергетична потужність яких перевищує 50 кілоджоулів на молот, а потужність теплового споживання перевищує 20 мегават;

– нанесення захисних розпилених металевих покриттів із подачею сирової сталі продуктивністю, що перевищує 2 тонни за годину;

– установки для виплавлення, включаючи легування сплавів, кольорових металів, зокрема рекуперованих продуктів (рафінування, ливарне виробництво тощо), плавильною продуктивністю, що перевищує 4 тонни за 1 добу для свинцю та кадмію або 20 тонн за 1 добу для інших металів;

– установки для поверхневого оброблення металів у чанах із пластичних матеріалів із використанням електролітичних або хімічних процесів, якщо об'єм переробного технологічного чана перевищує 30 кубічних метрів;

– виробництво і складання автомобілів, виробництво двигунів;

– верфі;

– підприємства з виготовлення та ремонту літаків;

– виробництво і ремонт залізничного рухомого складу та устаткування для інфраструктури залізничного транспорту;

– штампування з використанням вибухових речовин;

б) перероблення мінеральної сировини:

– коксові печі, інші установки для виробництва коксу або графіту;

– виробництво цементу або цементного клінкеру;

– виробництво вапна об'ємом, що перевищує 50 тонн за 1 добу;

– виробництво скла, зокрема виготовлення скляного волокна, в обсязі, що перевищує 20 тонн на добу;

– виплавлення мінеральних речовин, зокрема виробництво мінеральних волокон;

– виробництво керамічних продуктів шляхом випалювання, зокрема покрівельної черепиці, цегли, вогнестійкої цегли, керамічної плитки, кам'яної кераміки або фарфорових виробів, виробничою продуктивністю понад 75 тонн за добу та/або випалювальних печей місткістю більше ніж 4 кубічні метри і щільністю затвердіння на піч понад 300 кілограмів на 1 кубічний метр;

7) хімічну промисловість:

– установки для виробництва вибухових речовин;

– установки, в яких хімічні й біологічні процеси використовуються для виробництва білкових кормових добавок, ферментів та інших білкових речовин;

– зберігання хімічних продуктів (склади, сховища, бази);

8) харчову промисловість:

– виробництво продуктів харчування шляхом оброблення та перероблення: сировини тваринного походження (крім молока) продуктивністю виходу готової продукції понад 75 тонн за добу; сировини рослинного походження продуктивністю виходу готової продукції понад 300 тонн за добу (середній показник за квартал); молока, якщо об'єм одержаного молока перевищує 200 тонн за добу (на основі середньорічного показника);

– пакування та консервування тваринних і рослинних продуктів у обсязі понад 50 тонн на добу;

– виробництво молочних продуктів в обсязі понад 20 тонн на добу;

– виробництво пива та солоду в обсязі понад 50 тонн на добу;

– виробництво кондитерських виробів і патоки в обсязі понад 20 тонн на добу;

– виробництво крохмалю;

– підприємства з перероблення риби і риб'ячого жиру;

– бійні продуктивністю понад 10 тонн на добу;

– цукрові заводи;

9) підприємства текстильної, шкіряної, деревообробної та паперової промисловостей продуктивністю понад 1 тонну за добу:

– з первинного оброблення (промивання, відбілювання, мерсеризація) або фарбування волокон чи текстилю;

– з оброблення шкірсиловини та хутра;

– з дублення шкір;

– з оброблення деревини (хімічне перероблення деревини, виробництво деревоволокнистих плит, деревообробне виробництво з використанням синтетичних смол, консервування деревини просоченням);

– з промислового виробництва і перероблення паперу та картону з будь-якої сировини;

10) інфраструктурні проекти:

– облаштування індустріальних парків;

– будівництво житлових кварталів (комплексів багатоквартирних житлових будинків) та торговельних чи розважальних комплексів поза межами населених пунктів на площі 1,5 гектара і більше або в межах населених пунктів, якщо не передбачено їх підключення до централізованого водопостачання та/або водовідведення; будівництво кінотеатрів із більше ніж 6 екранами; будівництво (облаштування) автостоянок на площі не менше ніж 1 гектар і більше ніж на 100 паркомісць;

– будівництво аеропортів та аеродромів з основною злітно-посадковою смугою довжиною до 2100 метрів;

– будівництво залізничних вокзалів, залізничних колій і споруд;

– будівництво перевантажувальних терміналів та обладнання для перевантаження різних видів транспорту, а також терміналів для різних видів транспорту;

– будівництво гребель та встановлення іншого обладнання для утримання або накопичення води на тривалі проміжки часу;

– проведення робіт із розчищення і днопоглиблення русла та дна річок, берегоукріплення, зміни і стабілізації стану русел річок;

– будівництво трамвайних колій, підвісних канатних доріг та фунікулерів або подібних ліній, що використовуються для перевезення пасажирів;

– будівництво підземних, наземних ліній метрополітену як єдиних комплексів, зокрема депо з комплексом споруд технічного обслуговування;

– будівництво акведуків та трубопроводів для транспортування води на далекі відстані;

– будівництво магістральних продуктопроводів (трубопроводів для транспортування газу, аміаку, нафти або хімічних речовин);

– будівництво ліній електропередачі напругою 110 кіловольт і більше та підстанцій напругою 330 кіловольт і більше;

– будівництво гідротехнічних споруд морських і річкових портів;

– будівництво глибоководних суднових ходів, зокрема в природних руслах річок, спеціальних каналів на суходолі та в мілководних морських акваторіях, придатних для проходження суден, а також каналів у протишаводкових цілях і гідротехнічних споруд;

– спеціалізовані морські або річкові термінали;

– проведення прибережних робіт із метою усунення ерозії та будівельних робіт на морі, які призводять до зміни морського узбережжя, зокрема, будівництво основних гідротехнічних споруд, підводні звалища ґрунтів, а також інші роботи на морі, крім експлуатаційних днопоглиблювальних робіт;

– установки для очищення стічних вод із водовідведенням 10 тисяч кубічних метрів за добу і більше;

11) інші види діяльності:

– постійно діючі траси і треки для перегонів, тестові полігони для моторизованих транспортних засобів;

– майданчики для тестування (випробування) двигунів, турбін або реакторів площею 0,5 гектара і більше;

– шлаконакопичувачі, хвостосховища;

– складування осаду, мулові поля площею 0,5 гектара і більше або на відстані не більше ніж 100 метрів до прибережних захисних смуг;

– склади і перевалочні бази металобрухту площею 0,5 гектара і більше або на відстані не більше ніж 100 метрів до прибережних захисних смуг;

– утилізація, видалення, оброблення, знешкодження, захоронення побутових відходів;

– установки для поверхневого оброблення речовин, предметів або продуктів із використанням органічних розчинників, зокрема для оздоблення, друку, покриття, знежирювання, гідроізолювання, калібрування, фарбування, очищення або насичування з витратою понад 150 кілограмів за 1 годину або понад 200 тонн за 1 рік;

– виробництво і перероблення виробів на основі еластомерів;

– споруди для виробництва штучних мінеральних волокон, виробництво екструдованого пінополістиролу, утеплювачів, асфальтобетону;

– видобування піску і гравію, прокладання кабелів, трубопроводів та інших комунікацій на землях водного фонду;

– генетично-інженерна діяльність, уведення в обіг та будь-яке використання генетично модифікованих організмів і продукції, виробленої з їх використанням (у відкритій системі);

– інтродукція чужорідних видів фауни та флори в довкілля;

– виробництво мікробіологічної продукції;

– виробництво, утилізація і знищення боєприпасів, ракетного палива та інших токсичних хімічних речовин;

12) туризм та рекреацію:

– лижні траси, лижні витяги і канатні дороги та відповідні комплекси споруд на площі 5 гектарів і більше;

– яхт-клуби, яхтові стоянки і місця базування катерів місткістю понад 50 суден або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах;

– курортні містечка та готельні комплекси поза межами населених пунктів місткістю не менше ніж 100 номерів або площею 5 гектарів і більше; курортні містечка та готельні комплекси в межах населених пунктів місткістю не менше ніж 50 номерів, якщо не передбачено їх підключення до централізованого водопостачання та/або водовідведення; курортні містечка і готельні комплекси на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах; оголошення природних територій курортними;

– постійні місця для кемпінгу й автотуризму площею 1 гектар і більше або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах;

– гольфклуби площею 3 гектари і більше або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах;

– тематичні розважальні парки площею 1 гектар і більше;

13) господарську діяльність, що призводить до скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти, та забір води з водних об'єктів за умови, що водозабір підземних вод перевищує 300 куб. метрів за добу;

14) розширення та зміни, включаючи перегляд або оновлення умов провадження планованої діяльності, встановлених (затверджених) рішенням про провадження планованої діяльності або продовження термінів її провадження, реконструкцію, технічне переоснащення, капітальний ремонт, перепрофілювання діяльності та об'єктів, зазначених у пунктах 1–13 цієї частини, крім тих, які не справляють значного впливу на довкілля відповідно до критеріїв, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Забороняється розпочинати провадження вищезазначеної планованої діяльності без оцінки впливу на довкілля та отримання рішення про провадження планованої діяльності.

Планована діяльність, що належить до першої категорії, підлягає обов'язковому розгляду щодо наявності підстав для здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля згідно з міжнародними зобов'язаннями України. Якщо будь-яка планована діяльність може мати значний негативний транскордонний вплив на довкілля, вона підлягає оцінці транскордонного впливу на довкілля.

Забороняється провадження господарської діяльності, експлуатація об'єктів, інші втручання в природне середовище і ландшафти, зокрема видобування корисних копалин, використання техногенних родовищ корисних копалин, якщо не забезпечено в повному обсязі додержання екологічних умов, передбачених у висновку з оцінки впливу на довкілля, рішеннях про провадження планованої діяльності та проєктах будівництва, розширення, перепрофілювання, ліквідації (демонтажу) об'єктів, інших втручань у природне середовище і ландшафти, зокрема видобування корисних копалин, використання техногенних родовищ корисних копалин, а також змін у цій діяльності або продовження термінів її провадження.

У виняткових випадках, якщо планована діяльність буде розгортатися на територіях, де таке розміщення заборонене законом, якщо до використання пропонуються заборонені технології та в разі подання звіту з оцінки впливу на довкілля такої низької якості, що наведена в ньому інформація не дозволяє прописати адекватні й ефективні екологічні умови для реалізації такої діяльності, рекомендується надання висновку з оцінки впливу на довкілля про недопустимість планованої діяльності (негативного висновку).

2. Особливості проведення ОВД під час сільськогосподарського та лісогосподарського освоєння земель, на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах

Згідно з частиною 3 статті 7 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» на землях природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного або історико-культурного призначення забороняється будь-яка діяльність, що негативно впливає або може негативно впливати на стан природних й історико-культурних комплексів та об'єктів чи перешкоджає їх використанню за цільовим призначенням.

Згідно зі статтею 16 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» на території природних заповідників забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню заповідника, порушує природний розвиток процесів та явищ або створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси та об'єкти, а саме:

- будівництво споруд, шляхів, лінійних та інших об'єктів транспорту і зв'язку, не пов'язаних з діяльністю природних заповідників;

- розведення вогнищ, влаштування місць відпочинку населення, стоянка транспорту, а також проїзд і прохід сторонніх осіб, прогін свійських тварин, пересування механічних транспортних засобів, за винятком шляхів загального користування, лісосплав, проліт літаків та вертольотів нижче ніж 2000 метрів над землею, подолання літаками звукового бар'єра над територією заповідника та інші види штучного шумового впливу, що перевищують установлені нормативи;

- геологорозвідувальні роботи, розроблення корисних копалин, порушення ґрунтового покриву та гідрологічного і гідрохімічного режимів, руйнування геологічних відслонень, застосування хімічних засобів;

- усі види лісокористування, а також заготівля кормових трав, лікарських та інших рослин, квітів, насіння, очерету, випасання худоби, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування, інші види користування рослинним і тваринним світом, що призводять до порушення природних комплексів;

- мисливство, рибальство, лісокультурні роботи, рубання дуплястих дерев, усі види екскурсій, крім пішохідних, біотехнічні заходи, сінокосяння механізованими засобами, туризм, інтродукція нових видів тварин і рослин, проведення заходів із метою збільшення чисельності окремих видів тварин понад допустиму науково обґрунтовану ємність угідь, збирання колекційних та інших матеріалів, крім матеріалів, необхідних для проведення наукових досліджень.

Згідно зі статтями 18 та 21 Закону аналогічні обмеження діють для заповідних і буферних зон біосферних заповідників, а також заповідних зон національних парків. Крім того, у заповідних

зонах біосферних заповідників та національних парків забороняється проведення вирубувань головного користування та всіх видів поступових та суцільних вирубувань, вирубування дуплястих дерев, а також добування піску та гравію в річках та інших водоймах.

Законодавство України про природно-заповідний фонд містить й інші обмеження щодо господарської діяльності, що можуть стати підставою надання негативного висновку з оцінки впливу на довкілля.

У випадку розміщення планованої діяльності на територіях, у функціональних чи охоронних зонах об'єктів природно-заповідного фонду, де здійснення такої діяльності заборонене законом, може видаватися висновок з оцінки впливу на довкілля про недопустимість планованої діяльності.

3. Терміни та етапи проведення процедури оцінки впливу

Оцінка впливу на довкілля є адміністративною процедурою, яку проводить уповноважений центральний чи уповноважений територіальний орган згідно із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 29, ст. 315) від 23 травня 2017 р. (далі – Закон). Ця адміністративна процедура має чітко визначені в Законі етапи. Зокрема, згідно зі статтею 2 Закону оцінка впливу на довкілля – це процедура, що передбачає (рис. 1):

- 1) підготовку суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля;
- 2) проведення громадського обговорення;
- 3) аналіз уповноваженим органом інформації, наданої у звіті з оцінки впливу на довкілля, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єкт господарювання, а також інформації, одержаної від громадськості під час громадського обговорення, під час здійснення процедури оцінки транскордонного впливу, іншої інформації;
- 4) надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля, що враховує результати аналізу, передбаченого пунктом 3 цієї частини;
- 5) врахування висновку з оцінки впливу на довкілля в рішенні про провадження планованої діяльності.

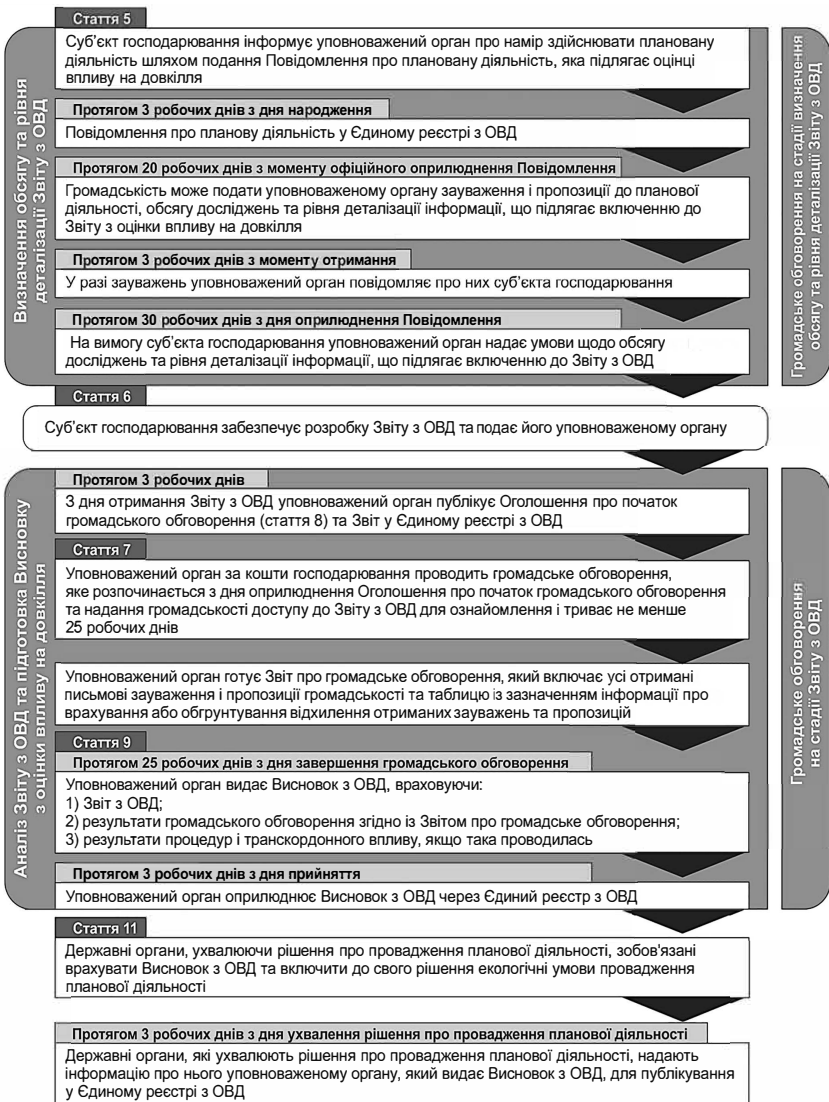

Рисунок 1 – Схема проходження процедури ОВД

Закон також регламентує дві стадії етапу підготовки суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля. Перша називається визначенням обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля. На цій стадії визначається, що саме й наскільки глибоко буде досліджено у звіті з оцінки впливу на довкілля. В англійських текстах для позначення цієї стадії ОВД використовують термін «скоупінг» (scoping).

Для всіх етапів процедури ОВД Закон установлює часові рамки (таблиця 2). У контексті термінів учинення тих чи інших дій Закон про ОВД практично не залишає уповноваженому органу будь-якої дискреції. У процедурі ОВД є два моменти, коли процедура «переривається» і не регулюється конкретними термінами. Це час після одержання зауважень і пропозицій громадськості та в разі подання умов щодо обсягу дослідження й до подання звіту з ОВД. Закон дозволяє суб'єкту господарювання працювати над розробленням звіту з ОВД стільки часу, скільки йому необхідно. Так само після отримання висновку з ОВД суб'єкт господарювання самостійно визначає, коли подавати його для одержання рішення про провадження планованої діяльності. Усі ж етапи, де дії вчиняються уповноваженим органом, чітко врегульовані Законом і встановлені робочими днями.

4. Єдиний реєстр ОВД

Уповноважений центральний орган веде Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля. Інформація, внесена до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, є відкритою, вільний доступ до неї забезпечується через мережу Інтернет. Порядок ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля визначається Кабінетом Міністрів України.

Закон про ОВД передбачає створення і функціонування Єдиного реєстру з ОВД. Реєстр веде Міндовкілля. Закон також встановлює правило про те, що уся інформація, внесена до реєстру, є відкритою, а вільний доступ до неї забезпечується через мережу Інтернет. Детальніше порядок ведення реєстру визначається Порядком ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 10265.

Таблиця 2 – Терміни проведення процедури ОВД

Без надання умов щодо звіту з ОВД та мінімальним терміном громадського обговорення	Із наданням умов щодо звіту з ОВД та максимальним терміном громадського обговорення	ОВД із оцінкою транскордонного впливу
Три робочі дні на опублікування уповноваженим органом повідомлення про плановану діяльність у реєстрі із ОВД		
Мінімум 20 робочих днів на громадське обговорення	30 робочих днів на надання умов щодо обсягу дослідження та рівня деталізації звіту з ОВД	
Процедура переривається на підготовку звіту із ОВД та врахування зауважень і пропозицій громадськості та умов щодо обсягу дослідження та рівня деталізації звіту з ОВД		
Три робочі дні на опублікування уповноваженим органом звіту з ОВД та оголошення про початок громадського обговорення в реєстрі з ОВД		
Мінімум 25 робочих днів на громадське обговорення	Максимум 35 робочих днів на громадське обговорення	Додатковий термін на проведення процедури та затвердження рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля
До 25 робочих днів на підготовку висновку та врахування в ньому зауважень і пропозицій громадськості, консультацій із державними органами та результатами транскордонної оцінки в разі її проведення		
Разом		
Від 76 робочих днів у разі відсутності необхідності надавати умови щодо обсягу дослідження та рівня деталізації звіту з ОВД та мінімальної тривалості громадського обговорення	Від 96 робочих днів у разі надання умови щодо обсягу дослідження та рівня деталізації звіту з ОВД й максимальної тривалості громадського обговорення	Від 96 робочих днів плюс додатковий термін на проведення процедури та затвердження рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля

Реєстр ведуть із метою забезпечення:

- доступу суб'єктів оцінки впливу на довкілля до актуальної інформації про порядок здійснення оцінки впливу на довкілля (нормативно-правові акти, методичне забезпечення та довідкова інформація);

- доступу суб'єктів господарювання до документів з оцінки впливу на довкілля та можливості їх подання через електронний кабінет реєстру;

- централізованого накопичення, оброблення, систематизації та зберігання інформації й документів щодо планованої діяльності, що створюються в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля;

- вільного доступу всіх зацікавлених сторін через вебсайт реєстру до інформації та документів щодо планованої діяльності, створюваних у процесі здійснення оцінки впливу на довкілля.

Згідно з порядком ведення реєстру в ньому зберігається й надається доступ громадськості до широкого переліку документів, створюваних у процесі ОВД.

За кожною планованою діяльністю у реєстрі формується реєстраційна справа, в якій зберігаються такі документи:

- повідомлення про плановану діяльність, що підлягає оцінці впливу на довкілля;

- вимога суб'єкта господарювання про надання умов щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля (в разі подання);

- всі зауваження та пропозиції громадськості до планованої діяльності, обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля, які подавалися відповідно до статті 5 закону (в разі подання);

- зауваження і пропозиції або умови щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля, надані уповноваженим центральним органом та/або уповноваженим територіальним органом (у разі надання);

- рішення про здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля (в разі прийняття);

- оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля;

- оголошення про проведення повторних громадських слухань (у разі проведення);
- звіт з оцінки впливу на довкілля;
- будь-яка інша надана суб'єктом господарювання додаткова інформація, необхідна для розгляду звіту з оцінки впливу на довкілля (у разі подання);
- заява про конфіденційність інформації, що міститься у звіті з оцінки впливу на довкілля чи іншій документації щодо планованої діяльності (у разі подання);
- висновок з оцінки впливу на довкілля / рішення про відмову у видачі висновку з оцінки впливу на довкілля (в разі прийняття);
- рішення про анулювання висновку про оцінку впливу на довкілля (в разі прийняття);
- звіт про громадське обговорення;
- рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля (в разі проведення);
- інформація щодо рішення про провадження планованої діяльності;
- інші документи, що стосуються планованої діяльності, подані суб'єктом господарювання (в разі подання).

Усі документи вносяться до реєстру у форматі Adobe Portable Document Format (PDF) через електронний кабінет реєстру уповноваженого органу чи суб'єкта господарювання із застосуванням цифрового підпису.

Важливим є те, що розпочати процедуру ОВД суб'єкт господарювання може, лише створивши особистий кабінет на сайті реєстру та подавши через нього повідомлення. Паперові копії документів, що також надсилаються традиційними шляхами до уповноваженого органу, є додатковими. Вони забезпечують створення паперової версії реєстру, адже реєстраційні справи з ОВД на паперових носіях зберігаються відповідними компетентними органами, а також знижують витрати органів на друк. Офіційним шляхом подання суб'єктом господарювання документів згідно з процедурою ОВД є саме особистий кабінет на вебсайті реєстру. Так само офіційним опублікуванням – фактом, із яким закон пов'язує обрахунок декількох важливих термінів, – є опублікування саме на вебсайті реєстру.

Єдиний реєстр з ОВД доступний за посиланням <http://eia.menr.gov.ua>.

5. Принцип відкритості та доступності інформації в процедурі ОВД

Закон про ОВД зробив цю процедуру максимально відкритою й прозорою. По-перше, всі документи, що створюються в процесі процедури ОВД, зокрема звіт з ОВД та інша документація, яка подається суб'єктом господарювання, є відкритими. Уже це є значним проривом, оскільки ще не так давно висновки державної екологічної експертизи перебували під грифом «Для службового користування», або ДСК, а матеріали ОВНС обмежувалися в доступі для захисту комерційної таємниці чи інтелектуальних прав розробників. На сьогодні і документи органів влади, що видаються в процесі процедури, і всі документи, подані суб'єктами господарювання за загальним правилом, є відкритими. Закон допускає винятки з цього правила, але такі ситуації повинні бути обґрунтовані суб'єктом господарювання, і рішення про обґрунтованість обмеження доступу до окремої інформації приймається уповноваженим органом. У цьому разі інформація, що стосується впливу на довкілля, зокрема про кількісні та якісні показники викидів і скидів, фізичні та біологічні фактори впливу, використання природних ресурсів та поводження з відходами, є відкритою, і доступ до неї не може бути обмежений.

Матеріал для самостійної роботи:

Уповноважені підрозділи Міндовкілля України, що відповідають за надання консультацій щодо підготовки звіту з ОВД.

Розподіл повноважень та сфери компетенцій щодо проведення ОВД для видів діяльності, що можуть значно впливати на довкілля.

Обрання методик та вихідних даних для оцінки впливу на окремі компоненти довкілля.

Список рекомендованої літератури:

1. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059-VIII.

2. Алексєєва Є. Популярний коментар до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»/Є. Алексєєва; за заг. ред. О. Кравченко – Львів : Вид-во «Компанія “Манускрипт”». – 2018. – 60 с.

3. Постанова КМ України від 13 грудня 2017 р. № 1010 «Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля».
